

مردان در شرکتهای تعاونی سعی شده است که تجلیلی جدید از وضعیت تعاونی‌های زنان ارائه شود.

به استناد آمار و ارقام موجود تا پایان شهریور سال ۱۳۷۸ تعداد ۵۸۱۶ شرکت تعاونی زنان (تعاونی‌هایی که ۵۰٪ اعضای آن را زنان تشکیل می‌دهند) در سراسر کشور در رشته‌های مختلف ایجاد شده‌اند.

وضعیت کلان اعضاء از نظر جنسیت در تعاونی‌ها

در قانون تعاون هیچ گونه محدودیتی از نظر جنسیت (مرد یا زن) جهت عضویت در تعاونی‌ها وجود ندارد. از مجموع ۹۸۶۷۲۷۳ نفر اعضای حقیقی تعاونی‌های سراسر کشور در گرایش‌های مختلف تعداد ۱۱۴۶۴۳۲ عضو زن و تعداد ۸۶۴۹۲۴۶ نفر عضو مرد بوده و جنسیت تعداد ۷۱۵۹۵ نفر از اعضاء مشخص نگردیده است. (جدول شماره ۱)

مقایسه وضعیت عضویت زنان و مردان در تعاونی‌ها

با توجه به جدول شماره ۲ مشاهده می‌شود که، قبل از تشکیل وزارت تعاون در هر تعاونی به ازاء هر ۱۱ نفر مرد یک نفر زن عضو که این تعداد ۸/۵ درصد کل اعضاء تعاونی‌ها را شامل می‌شد.

در حالی که بعد از تشکیل وزارت تعاون در هر تعاونی به ازاء هر سه نفر مرد یک نفر زن در تعاونی‌ها عضویت داشته که بالغ بر ۲۲/۴ درصد کل اعضاء می‌شود.

به طور کلی از ابتدا تا پایان سال ۱۳۷۸ در ازاء هر ۸ نفر مرد یک نفر زن در تعاونی‌ها عضویت داشته که ۱۱/۶ درصد از کل اعضاء را در بر می‌گیرد.

وضعیت کلان تعاونی‌های زنان در سراسر کشور

تعاونی‌های بسانوان پس از پیروزی شکوهمند انقلاب اسلامی از همان ابتدای اجرای طرح اشتغال بیکاران در کنار سایر تعاونی‌ها یا به عرصه وجود نهاد و بعد از

تعاونی‌های زنان از نگاه آمار

● لیلا رضاپور - دفتر ترویج و مشارکتهای مردمی وزارت تعاون

مقدمه:

بررسی آمار و ارقام مربوط به فعالیت سالهای گذشته تعاونی‌های زنان و شناخت

وضع موجود این تعاونی‌ها و مقایسه دو مقطع گذشته و حال راهکار مؤثری است که در برنامه ریزی آینده نقش کلیدی دارد و بدین منظور با استفاده از گزارشهای آماری دفتر آمار و اطلاعات وزارت تعاون و گزارش تحلیلی بر وضعیت عضویت زنان و

تعداد کل تعاونی	تعداد کل اعضا	مجموع اعضا زن و مرد	زنان		مردان		نامشخص
			تعداد	درصد	تعداد	درصد	
۴۹۶۹۹	۹۸۶۷۳۷۳	۹۷۹۵۷۷۸	۱۱۴۶۴۳۲	۱۱/۶	۸۶۴۹۳۴۶	۸۷/۷	۷۱۵۹۵

جدول شماره ۱: وضعیت کلان عضویت زنان و مردان در تعاونی‌ها

شرح	تعداد تعاونی (به شرکت)	تعداد کل اعضا (به نفر)	مجموع اعضا زن و مرد (به نفر)	زنان (به نفر)		مردان (به نفر)		نامشخص (به نفر)	
				تعداد	درصد	تعداد	درصد	تعداد	درصد
از ابتدا تا ۷۱/۱/۱ (قبل از تشکیل وزارت تعاون)	۲۳۱۷۳	۷۷۲۵۷۱۹	۷۵۸۷۴۰۱	۶۴۲۹۵۶	۸/۵	۶۹۴۴۴۴۵	۹۱/۵	۱۳۸۳۱۸	۱/۸
از ۷۱/۱/۱ تا ۷۷/۱۲/۲۹ (بعد از تشکیل وزارت تعاون)	۲۳۴۸۲	۱۹۰۱۵۵۹	۱۸۹۰۱۳۴	۴۴۱۷۲۹	۲۳/۴	۱۴۴۸۴۰۵	۷۶/۶	۱۱۴۲۵	۰/۶
از ابتدا تا ۷۸/۶/۳۱ (جمع)	۴۹۶۹۹	۹۸۶۷۳۷۳	۹۷۹۵۷۷۸	۱۱۴۶۴۳۲	۱۱/۶	۸۶۴۹۳۴۶	۸۷/۷	۷۱۵۹۵	۰/۷

جدول شماره ۲: مقایسه عضویت زنان و مردان در قبل و بعد از تشکیل وزارت تعاون

جدول شماره ۳: آمار تعاونی‌های زنان به تفکیک گرایش از ابتدا تا پایان سال ۱۳۷۷

گرایش	تعداد تعاونی	کل اعضا	اعضای زن	کل اشتغال
کشاورزی	۲۳۱	۲۴۰۳	۱۴۵۷	۳۶۱۸
عمرانی	۱۱	۵۸۵	۴۷۴	۶۱۸
معدنی	۱۸	۱۵۴	۹۲	۲۸۹
صنعتی	۱۰۱۱	۱۷۹۶۵	۱۵۶۴۴	۲۵۴۶۸
فروش دستباف	۴۶۶	۷۰۸۳۲	۶۱۴۰۶	۹۷۰۴۹
مسکن	۱۱۰	۳۲۷۰۴	۲۱۳۶۹	۲۴۸۴
تامین نیاز تولید کنندگان	۱۹۱	۵۹۵۹	۵۸۱۸	۷۹۹۲
تامین نیاز مصرف کنندگان	۳۰۶	۳۷۰۹۵۵	۳۲۸۶۳۸	۱۷۱۹
اعتبار	۳۷	۱۲۵۴۲	۸۶۸۸	۴۵
حمل و نقل	۳	۲۲	۱۲	۳۵
خدماتی	۶۰۹	۸۷۶۶	۷۳۷۴	۱۱۷۲۵
چند منظوره	۱۲۳	۳۸۲۶۶	۲۸۹۷۲	۴۶۶۵
جمع	۵۸۱۶	۵۶۱۱۵۳	۴۷۹۹۴۴	۱۵۵۷۰۷

تشکیل وزارت تعاون چراغ حیات پر تلاش خود را فروزانتر ساخت. در حال حاضر مجموعاً ۵۸۱۶ شرکت تعاونی بانوان در استانهای مختلف کشور با عضویت ۵۶۱۱۵۳ نفر تشکیل گردیده که از این تعداد ۴۷۹۹۴۴ نفر اعضای زن هستند. این تعاونی‌ها ۱۵۵۷۰۷ نفر اشتغالزایی داشته‌اند. از مجموع آمار فوق ۵۶۹۲ واحد تعاونی به تعاونی‌های خاص بانوان اختصاص داشته و مابقی آن ۱۲۲ واحد تعاونی تعاونی‌های چند منظوره بانوان می‌باشند. تعداد کل اعضای تعاونی‌های خاص بانوان ۵۲۲۸۸۷ نفر و اعضای زن آنها ۴۵۰۹۷۲ نفر می‌باشند و میزان اشتغالزایی در این تعاونی‌ها ۱۵۱۰۴۲ نفر بوده است.

اهم زمینه‌های فعالیت تعاونی‌های مزبور عبارتند از: کشاورزی، عمرانی، معدنی، صنعتی، فروش دستباف، مسکن، تأمین نیاز تولید کنندگان، تأمین نیاز مصرف کنندگان، اعتبار، حمل و نقل و خدماتی.

طبق آمار موجود بیشترین درصد تعاونی‌های زنان تشکیل شده از نظر گرایشی عبارتند از: تعاونی‌های تأمین نیاز مصرف کنندگان با ۲۰۰۶ تعاونی معادل ۵۲

تعاونی معادل ۰/۵ درصد، تعاونی‌های عمرانی با ۱۱ شرکت تعاونی معادل ۰/۱۹ درصد، تعاونی‌های معدنی با ۱۸ شرکت تعاونی معادل ۰/۳ درصد. (جدول شماره ۳)

از لحاظ استانی بیشترین درصد تعاونی‌های زنان تشکیل شده عبارتند از: استان کرمان با ۶۵۲ شرکت تعاونی

درصد، تعاونی‌های صنعتی با ۱۰۱۱ تعاونی معادل ۱۷/۴ درصد، تعاونی‌های خدماتی با ۶۰۹ تعاونی معادل ۱۰/۵ درصد، تعاونی‌های فروش دستباف با ۴۶۶ تعاونی معادل ۸ درصد.

و کمترین درصد تعاونی‌های تشکیل شده زنان از نظر گرایشی عبارتند از: تعاونی‌های حمل و نقل با ۳ شرکت

بقیه از صفحه ۳۵

(۱) رفتار مطلوب با ضوابط و مقررات دولتی سنجیده می‌شود. برای مثال، می‌توان لباس فرم کارکنان یک سازمان، ساعات شروع و پایان کار یک سازمان و دهها مورد دیگر را نام برد که همه آنها در جای خود مفید و آموزنده است به شرط آن که کارکنان سازمان معرف این رفتارها باشند تا سرمشق مشتریان واقع شوند.

(۲) هنجارهای گروهی و اجتماعی رفتار مطلوب را تعیین می‌کند. به عنوان مثال، در یک سازمان پرداخت خسارت (مثل بیمه اتومبیل) چنانچه رفتار کارمند سازمان مؤدبانه و متمایل به خیر خواهی و پرداخت اندکی خسارت زیادتیر باشد، احتمال جذب مشتریان زیادتیر به آن سازمان افزایش خواهد یافت.

(۳) مقررات اداری، بازرگانی، خدمات رسانی یا به طور کلی نوع فعالیت سازمان تعیین کننده رفتار مطلوب است. مثلاً قبول چک یا پول نقد، دادن ضمانت نامه به مشتری، قبول این تعهد که اگر کالاهای را مشتری پس بیاورد می‌توان از او پذیرفت یا نه، و مثالهای متعدد دیگر در هر سازمان با سازمان دیگر متفاوت است. یعنی، مثلاً نمی‌توان لوازم برقی را روز بعد «تعویض» کرد یا «پس گرفت»، چرا که با خارج شدن آن از سازمان، تضمینی برای حفظ آن وجود ندارد، ولی شاید به سادگی بتوان پوشاک یا کالاهای مشابه را تعویض کرد یا حتی پس گرفت.

پی نوشتها:

- 1: Jagdish N.Seth
- 2: Banwari Mittal
- 3: Human Resource Management (HRM)
- 4: Training or orientations courses
- 5: Grandter
- 6: two credit cards

● مأخذ:

معادل ۱ درصد، استان زنجان با ۶۰ شرکت تعاونی معادل ۱/۰۳ درصد کل شرکتهای تعاونی زنان کشور. در زمینه تعاونی‌های چند منظوره، استان گیلان با تشکیل ۲۹ تعاونی گوی سبقت را از دیگر استانها ربوده است. همچنین دو شرکت تعاونی فرااستانی زنان در سطح کشور به وجود آمده‌اند که در زمینه معنی و اعتبار فعالیت دارند. (جدول شماره ۴)

معادل ۱۱/۲ درصد کل شرکتهای تعاونی زنان کشور، استان کرمانشاه با ۵۰۸ شرکت تعاونی معادل ۸/۷ درصد، استان فارس با ۴۸۹ شرکت تعاونی معادل ۸/۳ درصد.

و کمترین درصد تعاونی‌های تشکیل شده زنان از لحاظ استانی عبارتند از: استان قم با ۱۲ شرکت تعاونی معادل ۰/۲٪، استان قزوین با ۵۶ شرکت تعاونی

جدول شماره ۴: آمار تعاونی‌های زنان به تفکیک استانی از ابتدا تا تاریخ ۳۱/۶/۷۸

ردیف	نام استان	تعداد تعاونی	کل اعضا.	اعضا. زن	کل اشتغال
۱	آذربایجان شرقی	۱۸۹	۲۵۱۱۸	۲۱۹۰۸	۳۶۹۰
۲	آذربایجان غربی	۲۰۳	۴۰۷۰۱	۳۳۹۰۷	۳۹۶۰
۳	اردبیل	۱۲۵	۹۹۵۳	۸۶۲۴	۱۱۵۵
۴	اصفهان	۲۶۰	۵۰۶۰۷	۳۹۶۱۷	۱۰۰۶۱
۵	ایلام	۹۱	۴۶۸۲	۴۰۹۶	۲۴۸۵
۶	بوشهر	۷۷	۳۴۸۹	۳۲۸۳	۲۶۹۹
۷	تهران	۳۸۴	۳۳۳۸۸	۲۸۰۰۵	۳۴۹۰
۸	چهار محال و بختیاری	۱۱۷	۱۵۹۴۵	۱۴۸۶۳	۱۲۱۹۰
۹	خراسان	۲۶۳	۲۳۴۳۶	۲۰۷۳۴	۴۹۹۴
۱۰	خوزستان	۲۱۱	۱۵۴۴۵	۱۴۵۲۸	۲۶۶۵
۱۱	زنجان	۶۰	۱۹۱۵۰	۱۲۹۴۳	۲۱۳۶
۱۲	سمنان	۱۶۸	۲۲۰۳۸	۱۶۲۸۴	۱۰۴۱۸
۱۳	سیستان و بلوچستان	۱۱۹	۴۰۲۹	۳۵۶۱	۳۵۵۷
۱۴	فارس	۴۸۹	۳۸۶۵۳	۳۵۰۷۶	۲۶۳۳۳
۱۵	قزوین	۵۶	۱۵۴۱۶	۹۹۲۶	۲۱۵
۱۶	قم	۱۲	۸۸۵	۷۰۷	۳۰۴
۱۷	کردستان	۱۴۳	۳۲۱۳۱	۲۸۴۰۵	۱۴۰۴۲
۱۸	کرمان	۶۵۲	۴۶۳۱۷	۴۴۳۸۳	۷۲۵۸
۱۹	کرمانشاه	۵۰۸	۴۰۷۴۵	۳۷۹۳۴	۸۶۷۱
۲۰	کهگیلویه و بویر احمد	۶۶	۶۱۴۱	۵۸۸۸	۱۴۵۲
۲۱	گیلان	۱۷۵	۱۵۷۶۵	۱۳۷۲۸	۴۰۰۱
۲۲	گلستان	۱۱۶	۳۶۸۵	۳۳۰۵	۱۸۵۴
۲۳	لرستان	۲۱۲	۲۱۸۶۹	۲۱۱۶۵	۶۸۳۸
۲۴	مازندران	۳۷۲	۱۵۸۱۶	۱۳۴۴۱	۸۳۹۲
۲۵	مرکزی	۱۸۳	۱۴۴۴۹	۱۳۰۹۱	۴۱۰۰
۲۶	هرمزگان	۱۷۵	۷۰۴۶	۶۷۴۹	۱۳۴۱
۲۷	همدان	۹۲	۱۸۰۲۷	۱۳۸۶۸	۳۹۴۹
۲۸	یزد	۲۹۶	۱۶۲۶۰	۱۰۹۲۲	۲۵۱۰
۳۰	فرا استانی	۲	۱۶۷	۱۰۰	۴۷
	جمع	۵۸۱۶	۵۶۱۱۵۳	۴۷۹۹۴۴	۱۵۵۷۰۷

منصه ظهور رسیده است، شرکتهای تعاونی را ملزم می‌سازد، وضع و موقعیت خود را دائماً مورد تجدید نظر قرار دهند. بدین لحاظ، آشنایی با تجربه کشورهای مختلف درباره امور تعاونی، دیدگاههای جدیدی را در دسترس تعاونی‌ها قرار می‌دهد تا در صورت تطبیق با اوضاع و احوال و شرایط اجتماعی و اقتصادی پیروان خود، از آن استفاده کنند.

از مجموع مطالب موصوف می‌توان نتیجه گرفت:

ماهنامه تعاون در قریب به سی سال دوره انتشار خود که بخش اعظم آن در سالهای پس از پیروزی انقلاب اسلامی بوده است، تجربه ارزشمندی از ارائه خدمات فرهنگی و آموزشی به علاقمندان بخش تعاون کسب نموده و برانبوه مشتاقان فعالیت‌های تعاونی اثر گذاشته و متقابلاً از آنان تأثیر پذیرفته است.

ارتباط دست اندرکاران انتشار ماهنامه با اعضاء و مدیران تعاونی‌ها که عمده‌ترین مخاطبان و خوانندگان آن را تشکیل می‌دهند، و انعکاس دیدگاهها، نظریات و عملکرد تعاونی آنان از یک سو، و حضور در کنار دستگاه ستادی و برنامه ریزی تعاون از سوی دیگر، شناختی از توانایی‌های این بخش پدید آورده است که می‌تواند مبنایی برای فعالیتهای آموزشی و تحقیقاتی آینده قرار گیرد و به نحوی فعال‌تر از گذشته، به توسعه ارتباطی گسترده و مفید، بین برنامه ریزان و کارگزاران رشته‌های متنوع تعاون کمک کند.

امید می‌رود به یاری پروردگار بزرگ، این خدمت ارزنده فرهنگی در آینده نیز به نحو شایسته‌تری استمرار یابد بدون شک، دریافت نظریات و رهنمودهای سازنده تعاون‌نگران و صاحب‌نظران، از عوامل اساسی آن خواهد بود.

اگر قسمتی از این وضع را معلول جوان بودن بخش تعاون در ایران و خصوصیات اعضای تعاونی‌ها بدانیم، بی تردید قسمت دیگر زاییده فقدان و یا ضعف مدیریت صحیح در آنها است. بدین لحاظ برای حفظ آهنگ پیشرفت در زمینه‌های اقتصادی و صنعتی، لازم است اعتقاد به مؤثر بودن مدیریت تعمیم داده شود. ماهنامه تعاون، با توجه به اهمیت این موضوع، در اکثر قریب به اتفاق شماره‌های خود، با طرح مسائل مدیریت و یا عوامل مدیریتی مؤثر بر فعالیت تعاونی‌ها سعی داشته است مسئولان شرکتهای تعاونی را با نکات دقیق فن و هنر مدیریت آشنا سازد.

بخش دیگری از تلاش مسئولان ماهنامه در شماره‌های مورد بحث به آشنا ساختن خوانندگان با پیشرفت‌های فعالیت‌های تعاونی در کشورهای مختلف جهان و تجاربی که در طول سالهای رشد و تکامل این نهضت در مناطق گوناگون به دست آمده است، اختصاص داشته است.

امروزه در همه کشورهای جهان، با روشهای متنوع سیاسی و حکومتی و در شرایط مختلف اقتصادی، تعاون جنبشی شناخته شده است که کم و بیش در توسعه اقتصادی نقشی مؤثر بر عهده دارد و جنبه‌هایی از فعالیت آنها می‌تواند برای دیگران نیز آموزنده باشد.

تعاون موجب می‌شود که اجتماع و اقتصاد کشورها شکل جدید به خود بگیرد. در عین حال، این وضعیت جدید، برعامل ایجاد خود که تعاونی‌ها است، اثر می‌گذارد. تغییرات اجتماعی عمیقی که در جهان به

بقیه از صفحه ۷

ثانیاً عبارت «بنگاههای کوچک اقتصادی» هویت اقتصادی را برجسته می‌کند در حالی که از این پس در راستای تقویت جامعه مدنی بیشتر باید بر هویت اجتماعی و فرهنگی تعاون تأکید کرد.

گذشته از این محتوای این عبارت نیز مبهم است: بنگاههای کوچک بر اساس تعداد کارکنان تعریف می‌شود یا حجم تولید یا...؟ (فرض کردیم که منظور واحدهایی است که صاحبان آنها احتمالاً در عین استخدام نیروی کار، خودشان هم کار می‌کنند: گروه الف)

ثالثاً تعاون متضمن «مشارکت اقتصادی مردم» است ولی مشارکت اقتصادی مضمونی عام‌تر دارد و مشارکت اقتصادی در قالب تعاونی شکلی از آن است.

۴- هنگام تجدید ساختار کلان دولت لازمه برخورد اصولی آن است که تعاونی‌هایی که تحت پوشش وزارت تعاون نیستند - از جمله تعاونی‌های روستایی و فرش‌عشایری - در کنار دیگر تعاونی‌ها در حوزه فعالیت یک تشکیلات باشند. در واقع اگر تداخل و توازی وظایف دستگاه‌های دولتی تغییر نکند و سازمانهای مشابه جدای از هم و سازمانهای متفاوت در کنار هم قرار گیرند، غرض از دگر سازی ساختار دولت که همانا افزایش کارآمدی و کاهش هزینه‌ها است، حاصل نخواهد شد. به عنوان نمونه توازی و تداخل گسترده اختیارات سازمان تعاون روستایی و اداره کل تعاون مانعی بر سر راه سامان دهی تولید و عرضه برنج در گیلان است. در واقع برای افزایش بهره‌وری در تولید برنج باید خانه‌های پراکنده در مزارع را به سمت تمرکز مکانی جمعیت سوق داد و برنجزارهای وسیع پدید آورد و

تولید سازمانی - تجاری را جایگزین تولید خانوادگی - تجاری موجود نمود، امری که در قالب تعاونی برنج کاران می‌تواند تحقق یابد. اما تداخل حوزه اختیارات تعاون روستایی و اداره کل تعاون به جای تجمیع امکانات و همسویی اقدامات، برخورد نیروها و ائتلاف منابع را در پی می‌آورد.

۵- پیشنهاد می‌شود گروهی از کارشناسان به صورت فوق العاده بسیج شده، به کمک صاحب نظران علاقمند با نقد فشرده لایحه اصلاح ساختار کلان دولت به گونه‌ای مستدل از موجودیت وزارت تعاون و لزوم گسترش حوزه فعالیت آن دفاع کنند. در پایان ضمن تأکید بر وجود ظرفیتهای به کار گرفته نشده در بخش تعاون، این نکته نیز گفتنی است که این بخش به بازبینی و خانه تکانی نیاز دارد.

امید است که تجدیدنظر در ساختار کلان دولت زمینه مناسب این بازاندیشی باشد و همگان را به تکاپوی بیشتر برانگیزد.